

Fals o Falç?

Aquest es el títol d'un article que va publicar Albert Benet i Clarà el juny de 1980 a Regió7. El doctor Benet, de Sallent, ha estat un dels millors medievalistes del país. Ha recollit informació en els arxius més importants, sobretot al Fons de Sant Benet de Bages, que es troba a Montserrat. Comença l'article fent un recull de les denominacions més antigues del poble: Falcus (995), Falchs (1027), Falchos (1028), Falchos (1029), Falcs (1032), Falcs (1033), Falchos (1034), Falcs (1039), Falcs (1044), Falcus (1057).

Després desgrana una sèrie d'arguments demostrant que, a diferència de molts altres pobles de la comarca, el nom de Fals no deriva d'un antropònim, d'una persona anomenada Falcucio. En els documents apareix més d'un Falcucio, però cap d'ells té a veure amb el nostre poble.

Si el nom no deriva d'una persona, l'alternativa és que provingui d'algun element de la situació geogràfica o d'algun objecte o planta relacionada amb el lloc. Una hipòtesis sense confirmar, faria venir el nom de la userda o alfals. Una altra hipòtesis el faria provenir del nom llatí de la falç, l'eina de segar. En llatí, el plural de falx és falces, que difícilment s'hagués convertit en falchos.

Deixant de banda el tema de l'origen, l'article passa a discutir la grafia del mot, Fals o Falç. Des del punt de vista històric, el més correcte és derivar el nom actual de la forma primitiva Falchs, que és el Falcus llatí catalanitzat, la qual al llarg dels anys s'aniria convertint en Falcs i Fals. En el nostre parlar, és corrent que una "c" entre dues consonants no es pronuncii. S'hi s'admetés que el nom deriva de l'eina de segar, aleshores la forma ortogràficament correcta seria Falç, però té l'inconvenient afegit que faria desaparèixer el plural, una constant en totes les formes anteriors.

Els arguments a favor de la grafia Fals són doncs prou contundents en l'article de l'Albert Benet, que acabem de comentar. Ens permetem afegir-hi un parell de coses de collita pròpia. En més de una vintena d'actes notariais de Manresa, compreses entre els anys 1290 i 1380, que hem tingut oportunitat de consultar, el nom del poble apareix sense excepció en la forma Falchs. Mentre que a finals del segle XVI, el nom ja s'escriu com ara. Faltaria veure el moment precís en què es va produir el canvi.

Vam escollir la forma arcaica Falchs per batejar els Fulls que teniu a les mans, perquè ens va semblar interessant recuperar un nom que està a punt de complir els 1000 anys d'antiguitat.

